

*Ми б'ємось за те, чому
нема цини в усьому світі, —
за Батьківщину.*
О. Довженко

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

Випуск № 5(33) 2024

Київ – 2024

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

(Series «Management and administration», Series «Law», Series «Economics», Series «Psychology», Series «Pedagogy»)

Issue № 5(33) 2024

Kyiv – 2024

ISSN 2786-5274 Print

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33))

**«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування»,
Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»):
журнал. 2024. № 5(33) 2024. С. 1489.**

*Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління
(Рішення від 06.05.2024, № 3/5-24)*

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 24962-14902Р від 13.09.2021 р.*

*Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук
Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації
«Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і
психологів з духовно-морального виховання».*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290
журналу присвоєно категорію "Б" із права*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89
журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу
присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 № 768 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей 073 - менеджмент, 076 - підприємництво
та торгівля, 015 - професійна освіта*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2023 № 1035 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальності 053 - психологія*

*Наукове видання включено до міжнародної наукометричної
бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google
Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.*

*Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління,
права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення
результатів наукових досліджень.*

**Головний
редактор**

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Генерального штабу Збройних Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Абуселідзе Георгій - завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
- Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

- Беньковська Наталя Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки Інституту Військово-Морських Сил Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (м. Київ, Україна)
- Бондар-Підгурська Оксана Василівна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», (Полтава, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Дашій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Демідова Юлія Євгенівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» (Харків, Україна)
- Дем'янишина Олеся Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
- Дранус Любов Сергіївна кандидат економічних наук, доцент, оцент кафедри менеджменту Чорноморського національного університету імені Петра Могили
- Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Льїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Льїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Кайдашев Роман Петрович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Каламаж Руслана Володимирівна - доктор психологічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи Національного університету «Острозька академія» (Рівне, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Калашнік Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри українознавства Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова, (Вінниця, Україна) kalashnuknatalia@gmail.com
- Кобець Дмитро Леонтійович - кандидат економічних наук (доктор філософії), доцент Хмельницького національного університету, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування (м. Хмельницький, Україна)
- Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охороною здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна" (Хмельницький, Україна)
- Литвиненко Віктор Іванович — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Навчального наукового інституту права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Новак-Калаява Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (Львів, Україна)
- Огієнко Альона Володимирівна - доктор економічних наук, доцент кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

- Орлова Наталія Сергіївна - доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Павлова Олена Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Пагута Тамара Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, директор Інституту педагогічної освіти Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (Рівне, Україна)
- Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (Київ, Україна)
- Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- Савенко Олена Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і права Дніпровського державного аграрно-економічного університету, членкиня громадської наукової організації "Фінансово-економічна наукова рада" (Київ, Україна)
- Сапожников Станіслав Володимирович - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро, Україна)
- Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Трушкіна Наталія Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Якимчук Аліна Юріївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Яковицька Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Якушева Оксана Вікторівна кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та підприємництва Черкаського державного технологічного університету (Черкаси, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© автори статей, 2024

© Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління, 2024

© Видавнича група «Наукові перспективи», 2024

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Управління та адміністрування»

Gruzd M.V., Yermolenko O.O. <i>INFLUENCE OF ANTI-CORRUPTION POLICY ON PUBLIC ADMINISTRATIVE TRANSFORMATION AND DEVELOPMENT OF CIVIL SOCIETY IN UKRAINE</i>	18
Opanashchuk P.V. <i>REBUILDING UKRAINE: THE IMPERATIVE OF UNITED HUMANITARIAN SPACE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION</i>	33
Антонюк Р.І. <i>НАЦІОНАЛЬНА САМОСВІДОМІСТЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІНЦЯ ЯК ЧИННИК СУЧАСНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ</i>	45
Балашов Д.В. <i>ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАЛУЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙ ДЕРЖАВНОЇ ТА МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ДО ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ МІСТА</i>	66
Білик О.І., Казаков Р.В. <i>СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ</i>	77
Брич Л.В. <i>ЗАСТОСУВАННЯ ПРОВІДНИХ ПРАКТИК ІНВЕСТУВАННЯ У РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ</i>	88
Веретинський А.І. <i>НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ІЗ ЄС</i>	97
Весоловська М.К., Карковська В.Я. <i>КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: АКТУАЛІЗАЦІЯ РОЛІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ</i>	106
Дегтяр А.О., Тарабан Є.І. <i>ПОНЯТТЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ</i>	116
Дзюрах Ю.М., Кунтий С.М. <i>РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЮ БЕЗПЕКОЮ В УКРАЇНІ</i>	128
Загола Т.М. <i>НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	142

Кудрявський І.В. <i>ІСТОРИЧНІ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ</i>	156
Лазор О.Д., Лазор О.Я., Юник І.Г., Назаренко М.О. <i>ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ</i>	171
Пархоменко-Куцевіл О.І. <i>ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ В УКРАЇНІ</i>	189
Стеців І.С. <i>СУЧАСНІ СВІТОВІ МОДЕЛІ МОНИТОРИНГУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ОБґРУНТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ</i>	200
Трушевський С.С. <i>СВІТОВІ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ</i>	212
Хамчук Г.П. <i>ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЦІЛЬОВА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ПАРТНЕРСТВ ДЛЯ ПОШИРЕННЯ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ УКРАЇНИ</i>	223
Черкаска Л.В. <i>МОДЕЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ НА ЗАСАДАХ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ ДЛЯ УКРАЇНИ</i>	235
Mandzinovska Kh.O., Nikonenko U.M., Mandzinovskyi Yu.Yu., Chupa V.I., Fylypiv O.B. <i>DETERMINANTS OF FLEXIBLE MANAGEMENT OF THE ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES: THE CHALLENGES OF WARTIME</i>	245
Брагіна А.О., Піскун А.В. <i>АНАЛІЗ ГАЛУЗІ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ PEST- АНАЛІЗУ</i>	256
Винничук Р.О., Нога А.Ю. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЄЮ</i>	267
Георгіаді Н.Г., Гетманов С.В. <i>СИСТЕМА ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ: СУТНІСТЬ І ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ</i>	276
Георгіаді Н.Г., Голяк А.Ю. <i>ОПТИМІЗАЦІЯ РЕСУРСНИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ МЕРЕЖЕВОЇ ТОРГІВЛІ: НАПРЯМИ ТА ПРИНЦИПИ</i>	289
Германюк Н.В., Дробчак О.Р. <i>УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА</i>	302

- Гречаник О.Є., Шленьова М.Г., Кіриченко С.В.** 314
ВИКОРИСТАННЯ АКМЕОЛОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ ОСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
- Калінін А.М., Колісниченко Р.М., Гавриленко О.Є., Демешко Ю.О.** 328
УПРАВЛІННЯ РЕПУТАЦІЄЮ КОМПАНІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ПСИХОЛОГІЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ
- Кісь С.Я., Кісь Г.Р., Малиновська Г.В.** 341
РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-ЕКОСИСТЕМИ НАФТОГАЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ
- Левків Г.Я., Франчук І.Б., Орехов Р.В., Орехов Ю.В.** 356
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ : ВИКЛИКИ ПРИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР
- Назаренко І.М., Завора О.М.** 365
АЛЬТЕРНАТИВНІ ВАРІАНТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ
- Одарченко В.І.** 376
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ
- Потій О.О.** 389
МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРИОРИТЕТНОСТІ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ
- Романовська А.В.** 403
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
- Тарасюк М.Б., Паламар І.В., Орлова Н.М., Головчанська-Пушкар С.Є., Клименюк В.П., Тодоренко Л.С.** 411
ТАЙМ – МЕНЕДЖМЕНТ В РОБОТІ КЕРІВНИКІВ АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДІВ
- Тарасюк М.Б., Пилипчук В.Л., Паламар І.В., Ткаченко О.В., Гранківський П.В.** 425
ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В РОБОТІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ КОМПАНІЇ «КОНЕКС»
- Харчук О.Г., Петрик Д.О.** 443
ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ПРИ ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПЕРІОД АДАПТАЦІЇ
- Чорненко О.Б., Підгородецький І.М., Лукашук В.А.** 452
МОТИВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Шкоропад В.М., Кульпа І.О. 460
ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Шляхетко В.В., Федько А.М. 471
ПРОБЛЕМИ НАЙМУ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ ВІЙНИ: НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

СЕРІЯ «Право»

Баркалов О.О. 479
ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Берч В.В. 487
УЧАСТЬ НАРОДУ У РЕАЛІЗАЦІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ ЧЕРЕЗ СУД ПРИСЯЖНИХ У БЕЛЬГІЇ

Градецький А.В. 495
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЩОДО ГУМАННОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ

Давидюк В.М. 504
ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПІД ЧАС КОНФІСКАЦІЇ РОСІЙСЬКИХ ЗАКОРДОННИХ АКТИВІВ, В КОНТЕКСТІ ВІДШКОДУВАННЯ УКРАЇНІ ЗАВДАНИХ ВІЙНОЮ ЗБИТКІВ

Деменко О.Є. 519
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ПОРЯДОК УЗГОДЖЕННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ НОРМ НА МЕЖІ ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ (АДМІНІСТРАТИВНО-ФІНАНСОВО-ПОДАТКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТИ)

Захарко А.В. 530
ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗШУК МАЙНА, НА ЯКЕ МОЖЕ БУТИ НАКЛАДЕНО АРЕШТ: НЕДОЛІКИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ

Зубарева А.Є. 543
ПРИНЦИП КОМПЛЕМЕНТАРНОСТІ У МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Калганова О.А., Микитенко В.С., Ревера А.О. 552
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОКРЕМИХ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Комісарова Н.О., Комісаров М.Л., Шарко Д.В. 561
ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ПРАВОВІ ТА ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ

- Комісарова Н.О., Комісаров М.Л., Яроцький Я.Б.** 571
ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ
- Озюменко Є.Ю.** 581
РОЛЬ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЗМЕНШЕННІ ТІНЬОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ
- Опанасюк В.В., Отич М.С.** 591
ПОЛІТИКА БЕЗБАР'ЄРНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ ТА РЕГУЛЯТОРНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ДОСТУПНОСТІ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ
- Панькова Л.О., Лоза М.В.** 604
РОЗГЛЯД САНКЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ МІЖНАРОДНИХ ПРАКТИК
- Правдюк А.Л.** 625
ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ
- Тихомиров Д.О., Білянська Н.В., Петровський А.В.** 639
ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИЗНАЧЕННЯМ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ МАЛОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ, В ПОРЯДКУ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА
- Христова Ю.В.** 651
ШЛЯХИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

СЕРІЯ «Економіка»

- Goi V.V.** 661
THE ROLE OF INNOVATIVE FINANCIAL INSTRUMENTS IN SUPPORTING THE DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL PROPERTY AT CONSTRUCTION ENTERPRISES
- Zhyvko Z.B., Zhyvko M.O., Rodchenko S.S.** 675
IMPLEMENTATION OF PRACTICAL RECOMMENDATIONS REGARDING THE ORGANIZATION AND METHODS OF COMPILING FINANCIAL STATEMENTS ACCORDING TO NATIONAL AND INTERNATIONAL STANDARDS
- Бєлкін І.В.** 685
МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА
- Борисюк О.В., Ткачук Н.В.** 696
ОСНОВНІ ТРИГЕРИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ВАЛЮТИ «Е-ГРИВНЯ» В УКРАЇНІ

УДК 347.777

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)-625-638](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33)-625-638)

Правдюк Андрій Леонідович кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна 3, м. Вінниця, 21000, тел.: (097)330-72-40., <https://orcid.org/0000-0002-5248-8111>

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. Статтю присвячено проблемі захисту персональних даних в контексті інформаційної безпеки. Визначено, що збереження інформаційного суверенітету, формування ефективної системи безпеки в інформаційній сфері є актуальною проблемою і для України, яка є об'єктом зовнішньої інформаційної експансії, маніпулятивних пропагандистських технологій та руйнівного інформаційного вторгнення. Зазначено, що інформаційна безпека охоплює захист конфіденційності та забезпечення стану захищеності конституційних права і свободи людини та громадянина, передбачає можливість доступу та використання інформації, ставлячи питання про захист інформації. У контексті воєнного стану порушення конфіденційності персональних даних може створити серйозні загрози. Саме тому виникає нагальна потреба захисту інформації в умовах війни. З'ясовано, що інтенсивна інформатизація всіх сфер життєдіяльності суспільства нині є одним із визначальних глобальних чинників подальшого соціально-економічного, інтелектуального та духовного розвитку людства. Водночас людство вступає в нову еру розвитку, котра може бути охарактеризована як період інформаційних воєн.

Підкреслено, що одним із головних наслідків інформатизації, що виникла в період становлення сучасної інформаційної доби, стала поява та стрімкий розвиток нової сфери протистояння держав – протистояння у кіберпросторі. Якщо сьогодні між найбільш розвиненими у військовому та економічному відношенні державами певною мірою склався стратегічний паритет щодо зброї масового ураження та звичайних озброєнь, то питання паритету в кіберпросторі залишається відкритим. Інформація, будучи ресурсом сучасного суспільства, визнається його рушійною силою і важливою умовою консолідації. Проте в умовах війни вона може становити загрозу життю та здоров'ю, спричиняти злочини та бути загрозою національній безпеці, а тому може підлягати обмеженню в силу вимог законів.

Застосування ефективних заходів захисту персональних даних під час воєнного стану є важливим завданням для забезпечення безпеки та приватності людей. Додержання нормативно-правових вимог, розвиток

технологій захисту даних і збільшення усвідомленості щодо цієї проблеми серед населення можуть сприяти зменшенню ризиків та збереженню конфіденційності персональних даних навіть в умовах воєнного конфлікту.

Ключові слова: захист персональних даних, інформаційна безпека, конфіденційність, персональні дані, інформаційний захист, загрози, інформаційна політика.

Pravdiuk Andrii Leonidovych Candidate of Law Sciences, Associate Professor of the Department of Law, Vinnytsia National Agrarian University, Sonyachna St., 3, Vinnytsia, 21000, tel.: (097)330-72-40, <https://orcid.org/0000-0002-5248-8111>

PROTECTION OF PERSONAL DATA IN CONTEXT INFORMATION SECURITY

Abstract. The article is devoted to the problem of personal data protection in the context of information security. It was determined that the preservation of information sovereignty, the formation of an effective security system in the information sphere is an urgent problem for Ukraine, which is the object of external information expansion, manipulative propaganda technologies and destructive information intrusion. It is noted that information security covers the protection of confidentiality and ensuring the state of security constitutional rights and freedoms of a person and a citizen, provides for the possibility of access and use of information, raising the issue of information protection. In the context of martial law, a breach of personal data privacy can pose serious threats. That is why there is an urgent need to protect information in wartime. It was found that the intensive informatization of all spheres of society's life activities is currently one of the determining global factors of the further socio-economic, intellectual and spiritual development of mankind. At the same time, humanity is entering a new era of development, which can be characterized as a period of information wars. It is emphasized that one of the main consequences of informatization, which arose during the formation of the modern information age, was the emergence and rapid development of a new sphere of confrontation between states - confrontation in cyberspace. If today there is strategic parity between the most developed militarily and economically states regarding weapons of mass destruction and conventional weapons, then the issue of parity in cyberspace remains open. Information, being a resource of modern society, is recognized as its driving force and an important condition for consolidation. However, in times of war, it may endanger life and health, cause crimes, and be a threat to national security, and therefore may be restricted by law. Applying effective measures to protect personal data during martial law is an important task to ensure people's security and privacy. Compliance with regulatory requirements, development of data protection technologies and increased awareness of this problem among the population can contribute to

reducing risks and preserving the confidentiality of personal data even in conditions of military conflict.

Keywords: personal data protection, information security, confidentiality, personal data, information protection, threats, information policy.

Постановка проблеми. В умовах сучасних глобальних та регіональних інформаційних протистоянь, деструктивних комунікативних впливів, зіткнення різновекторних національних інформаційних інтересів, поширення інформаційної експансії та агресії, захист національного інформаційного простору та гарантування інформаційної безпеки стають пріоритетними стратегічними завданнями сучасних держав у системі глобальних інформаційних відносин. Збереження інформаційного суверенітету, формування ефективної системи безпеки в інформаційній сфері є актуальною проблемою і для України, яка часто є об'єктом зовнішньої інформаційної експансії, маніпулятивних пропагандистських технологій та руйнівного інформаційного вторгнення [1].

Важливість безпеки у праві важко переоцінити. Зокрема, реалізація права на життя, безсумнівно, пов'язана з правом на безпеку. У саме поняття «безпека» ми вкладаємо захист державою нас самих і того, що нам належить, від посягань інших осіб. Сучасні технології, інтернет, мобільний зв'язок та використання різних систем комунікації не лише забезпечують зручність, але й роблять всю систему безпеки вразливою до атак. Створюються передумови для витoku інформації, з'являється можливість технологічного впливу для формування бажаної громадської думки, а також можливість фіксації та передачі стратегічної інформації противнику за допомогою незначних технологічних зусиль [2].

Інтенсивна інформатизація всіх сфер життєдіяльності суспільства нині є одним із визначальних глобальних чинників подальшого соціально-економічного, інтелектуального та духовного розвитку людства. Водночас людство вступає в нову еру розвитку, котра може бути охарактеризована як період інформаційних воєн.

Зокрема, інформаційний складник становить ключовий елемент війни проти України, що створює реальні загрози національній безпеці. Відтак за умови швидкого формування й розвитку інформаційного суспільства особливого значення набувають проблеми інформаційної безпеки.

В Україні кожна сучасна соціально активна людина користується мобільними пристроями та користується Інтернетом, державні органи переходять на електронний документообіг, стабільна робота банківського сектору, залізниці та авіатранспорту, великі підприємства залежать від стабільності кіберпростору, з яким вони працюють та базуються на спілкуванні за допомогою електронних засобів зв'язку.

Проблема викрадення персональних даних перетворюється у кримінальний вид комерційної діяльності, метою якого є продаж викрадених персональних даних. Активна обробка персональних даних проводиться на віддалених серверах, до яких користувачі не мають прямого доступу. У ході розвитку нових суспільних відносин виникає і злочинність.

«Незважаючи на усвідомлення проблеми захисту персональних даних як з боку держави, так і з боку недержавних організацій, – пише О. Ігнатов, – у цій сфері вчиняються дедалі більше порушень, котрі заподіюють величезну соціальну та економічну шкоду. Відсутність гучних справ є наслідком високої латентності протиправних діянь, а не свідченням їх малої кількості. Порушення законодавства про захист персональних даних – це масштабне явище, яке не здолати без всебічної державної підтримки». «Порушення вимог щодо обробки та захисту персональних даних належить до деліктів з найвищим рівнем латентності. Забезпечення їх своєчасного виявлення та припинення є важливим напрямом реалізації державної інформаційної політики», – резюмує Р. Амелін [3]. В умовах війни такий злочин стає бойовою одиницею, а його основним інструментом є кібератаки та зло [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми захисту персональних даних в контексті інформаційної безпеки постійно перебувають у фокусі уваги багатьох науковців, серед яких можна виокремити таких дослідників, як М. Бліхар, С. Оніщенко, А. Бурбій, А. Правдюк, О. Баран, О. Федченко, О. Юдіна, В. Богуш, В. Горбуліна, В. Остроухова, М. Присяжнюк, S. Eskens, J. Jørgensen, R. F. Kaurin, D. Kuner, Ch. та інші.

Метою статті є дослідження захисту персональних даних у контексті інформаційної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Можливість захисту персональних даних є одним з основоположних конституційних прав людини. Сьогодні життя людини пов'язане з наданням інформації про себе державним органам, установам, організаціям, приватним підприємствам, це, з одного боку, спрощує реалізацію інформаційних прав громадян, з іншого – великий ризик несанкціонованого втручання в особисте життя людини і неправомірне використання персональних (конференційних) даних особи [5].

Питання правового захисту персональних даних є одними зі складних питань в епоху інформаційних технологій. В умовах глобалізації дані користувачів, що походять з однієї країни, можуть бути доступні та використані третіми особами з будь-якої точки світу незаконним шляхом. Розвиток права на приватність (right to privacy) відбувався починаючи з його визнання на міжнародному рівні та пізнішої імплементації на національному рівні. Нормативне закріплення захисту персональних даних бере свій початок в міжнародних договорах з прав людини, які гарантували право на приватність. Наприклад, у Загальній декларації прав людини 1948 року [6], у статті 12 було вказано про те, що "ніхто не може зазнавати безпідставного

втручання в його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, таємницю його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань."

4 листопада 1950 року у Римі десять європейських держав підписали Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод [7]. Цей документ визначає низку прав та свобод, які держави-учасниці Конвенції повинні гарантувати кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією. Зокрема, стаття 8 Конвенції закріплює наступне: 1)кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції; 2) органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб [8].

Очевидно, що держава ретельно визначає шляхи забезпечення інформаційної безпеки. Проте слід зазначити, що інформаційна безпека як явище не є статичним. Так само як інформаційно-комунікаційні технології не стоять на місці, постійно змінюється стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави. Тому, навіть якщо ми можемо сказати, що стан інформаційної безпеки досягнуто на конкретній території в конкретний час, це не означає, що цей же стан буде зберігатися в наступні періоди. Інформаційні технології постійно розвиваються та вдосконалюються, що призводить, в тому числі до появи нових загроз інформаційній безпеці. Тому необхідно звернути увагу на нестабільність інформаційної безпеки. Крім того, стан безпеки залежить від багатьох факторів - як внутрішніх, так і зовнішніх. Вплив цих факторів визначає наявність чи відсутність інформаційної безпеки [9].

Враховуючи те, що інформаційно-комунікаційні технології сьогодні використовуються в усіх сферах життєдіяльності людини, постає нагальна потреба забезпечення інформаційної безпеки суспільства. Для досягнення та підтримки належного рівня інформаційної безпеки суспільства розробляється система правових норм, що регулюють відносини в інформаційній сфері. Крім того, визначаються основні напрями діяльності органів державного управління. Формуються або трансформуються органи та підрозділи забезпечення інформаційної безпеки та механізм контролю за їх діяльністю. Для ефективного забезпечення такої безпеки важливо затвердити її стандарти, що є процесом, який поєднує технічну та юридичну складові [10].

Щодо джерел регулювання відповідної сфери суспільних відносин, очевидно, що це не лише норми права, як наполягають деякі вчені, але й інші соціальні регулятори. Захист персональних даних – це явище, що існує на

"перетині", на стику соціальної, правової та технічної сфер життя людини. Він виявляється не тільки в праві й об'єктивно не тільки правом він регулюється. Поряд із законом значну роль у регулюванні інституту захисту персональних даних відіграють техніко-технологічні правила (сьогодні відомо, що основним об'єктом захисту є персональні дані, які можуть оброблятися в автоматизованому режимі). Не слід відкидати вплив моральних норм і корпоративної етики. У майбутньому може стати можливим формування звичаїв обігу інформації тощо [11, с. 119].

З цього приводу А. Марушак додає, що проблеми науково-теоретичного обґрунтування доцільності правового регулювання суспільних відносин, що виникають із забезпечення інформаційної безпеки особи, суспільства, держави, є не лише актуальними, але й практичними. Адже, наприклад, регулювання відносин з поширення інформації в Інтернеті може відбуватися як за участю держави (як у Китаї), так і без правового впливу. Проте рівень захищеності інформаційних інтересів держави, а в багатьох випадках – суспільства та особи – може відрізнитися залежно від наявності (відсутності) правового регулювання. У цьому аспекті дуже важливо забезпечити безпеку людини, оскільки життя і здоров'я людини є найвищою соціальною цінністю [12].

Цифрове середовище є важливим інструментом у житті людини для освіти, роботи, дозвілля, соціалізації, комунікації, водночас його безпрецедентне та масштабне використання породжує фактори здатні негативно вплинути на фізичне, емоційне та психологічне благополуччя особи. З моменту зародження Інтернету у жовтні 1969 року світ кардинально змінився [13].

Загальноприйнято вважати, що захист персональних даних належить до виключних повноважень органів державної влади. Також не можна погоджуватися з тими, хто абсолютизує роль володільця персональних даних і вважає, що захист персональних даних здійснюється лише ним особисто або за його ініціативою. Адже переважна більшість суб'єктів, залучених до механізму захисту персональних даних, здійснюють такий захист у силу своїх функціональних обов'язків та законних повноважень, а не з волі конкретних осіб [14, с. 19]

Найбільшою кількістю персональних даних володіє держава, яка повинна дотримуватися суворих правил щодо збереження, обробки інформації, поводження з нею. Глобальною проблемою, яка не оминула навіть найбільш розвинені країни світу, залишається відсутність дієвих універсальних заходів з протидії кібератакам на державні бази даних. Слід наголосити, що кібератаки є небезпечним інструментом ведення війни, який доводить свою ефективність і потребує залучення невеликої кількості ресурсів. У відповідь на вказаний виклик Україна активно залучає до оборони національної безпеки ІТ-фахівців, що слід визнати позитивним кроком на шляху до забезпечення захисту персональних даних в умовах воєнного стану [21, с. 53].

Державні органи влади формують банки даних для здійснення своїх функцій у різних сферах — правоохоронній, медичній, соціальній, освітній тощо. Персональні дані можуть зберігатися на папері, в інформаційних системах або інших носіях. Це означає, що загрози для витоку інформації виникають не лише в разі кібератаки, а ще працівники самі можуть її розповсюджувати. Головна проблема в тому, що в людини практично немає інструментів контролю за використанням своїх персональних даних. Якщо хтось вирішить про когось щось дізнатися, то за певну суму можна купити будь-яку інформацію [15].

Необхідність захисту прав суб'єктів персональних даних в умовах дії правового режиму воєнного стану вкрай висока. Навіть в умовах бойових дій право на життя, право на повагу до гідності, право на свободу та особисту недоторканність, визначені в Конституції України, мають бути дотримані. Україна, яка поступово інтегрується до Європейського Союзу, має відповідне законодавство, спрямоване на створення якісної системи правового захисту персональних даних, відповідно до стандартів ЄС [16].

Один з основних принципів права Європейського Союзу - це гарантування права на конфіденційність і захист персональних даних. У сучасних умовах, особливо під час воєнного стану, інформація є надзвичайно цінним ресурсом, навколо якого відбувається багато спекуляцій, обману та псевдопотреб. Наявність достовірної інформації (або її відсутність) формує загальне уявлення суспільства про реальність. Кожна особа є носієм персональної інформації й одночасно безпосереднім суб'єктом, що має право на захист своєї приватності та особистої недоторканості, гарантованих державою [17].

Ще на початку 80-х років ХХ століття актуальність запровадження правових механізмів для захисту конфіденційності стала очевидною, коли почала широко поширюватися автоматизована обробка персональних даних. Підставою для цієї вимоги вважається Конвенція Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою особистих даних (GIP Digital Watch, nd). Пізніше, новим етапом стала Хартія Основ Прав Європейського Союзу, стаття 8 якої викладає право на захист персональних даних як право, що належить кожній людині, і вимагає створення незалежного органу для забезпечення дотримання правил їх захисту [18]. Маючи це на увазі, було визнано, що Європейський суд з прав людини також має зіграти важливу роль [19].

Сьогодні, попри певні напрацювання у цій сфері, у кожної з груп є чимало проблем, пов'язаних із захистом персональних даних. У пересічних користувачів мережі інтернет відсутні часто елементарні знання про можливості захисту своїх персональних даних. Компанії та організації різних форм власності, які володіють базами персональних даних, часто не використовують усі наявні механізми для їх захисту від несанкціонованого

використання або відкрито ними нехтують. Держава ж як гарант захисту персональних даних має формувати більш актуальні норми законодавства, покликані ефективніше реагувати на виклики, що з'являються з розвитком суспільства та відповідних інформаційних технологій [20].

Вважається, що право на захист персональних даних виникло з права на повагу до приватного та сімейного життя. До того ж право на захист персональних даних часто розглядається як допоміжне та інструментальне, таке, що надає додаткові гарантії й можливості для забезпечення поваги до приватного життя, тоді як останнє формує ціннісну основу для права на захист персональних даних. У європейській правовій традиції захист персональних даних – це одна з неодмінних підстав забезпечення фундаментального права людини на недоторканність її особистого життя. Суб'єкт персональних даних має право знати: хто та де їх обробляє; кому вони передаються; де такі дані зберігаються; механізми їх обробки; як реалізувати право на доступ до своїх даних [21].

Одним із головних наслідків інформатизації, що виникла в період становлення сучасної інформаційної доби, стала поява та стрімкий розвиток нової сфери протистояння держав – протистояння у кіберпросторі. Якщо сьогодні між найбільш розвиненими у військовому та економічному відношенні державами певною мірою склався стратегічний паритет щодо зброї масового ураження та звичайних озброєнь, то питання паритету в кіберпросторі залишається відкритим. І, як наслідок, для будь-якої держави безпека в кіберпросторі (кібербезпека) стала найгострішою проблемою забезпечення національної безпеки. Цифровізація стала об'єктивною реальністю в усіх сферах людської діяльності. У сучасному цифровізованому світі атаки на цифрову інфраструктуру є невід'ємною частиною війни, оскільки мають руйнівний соціально-економічний вплив, унеможлиблюють ведення ефективного протистояння та сприяють виснаженню ресурсів [22].

Питання захисту інформації активно впливають на забезпечення інформаційної безпеки. Захист інформації стосовно питань інформаційної безпеки має безпосереднє відношення і виступає однією з імперативних умов. Є зворотний зв'язок між ними, оскільки порушення вимог інформаційної безпеки може створити загрозу не лише порушенню конфіденційності, але й цілісності та достовірності інформації. Інформаційна безпека передбачає захист конфіденційності та забезпечення стану захищеності конституційних права і свободи людини та громадянина. Відповідно, забезпечення інформаційної безпеки передбачає можливість доступу та використання інформації [23].

Слід зазначити, що Стратегією інформаційної безпеки України перше введено в офіційний обіг термін «інформаційна безпека України» – складова частина національної безпеки України, стан захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу, інших життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, за

якого належним чином забезпечуються конституційні права і свободи людини на збирання, зберігання, використання та поширення інформації, доступ до достовірної та об'єктивної інформації, існує ефективна система захисту і протидії завданню шкоди через поширення негативних інформаційних впливів, у тому числі скоординоване поширення недостовірної інформації, деструктивної пропаганди, інших інформаційних операцій, несанкціоноване розповсюдження, використання й порушення цілісності інформації з обмеженим доступом.

Зокрема, у Стратегії визначено такі загрози, що є актуальними в сучасних умовах:

- глобальні виклики та загрози для інформаційної безпеки;
- збільшення кількості глобальних дезінформаційних кампаній;
- інформаційна політика Російської Федерації – загроза не лише для України, а й для інших демократичних держав;
- соціальні мережі як суб'єкти впливу в інформаційному просторі;
- недостатній рівень медіа-грамотності (медіа-культури) в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій;
- національні виклики та загрози для інформаційної безпеки:
- інформаційний вплив Російської Федерації як держави-агресора на населення України;
- інформаційне домінування Російської Федерації як держави-агресора на тимчасово окупованих територіях України;
- обмежені можливості реагувати на дезінформаційні кампанії; - несформованість системи стратегічних комунікацій;
- недосконалість регулювання відносин у сфері інформаційної діяльності та захисту професійної діяльності журналістів;
- спроби маніпуляції свідомістю громадян України щодо європейської та євроатлантичної інтеграції України;
- доступ до інформації на місцевому рівні;
- недостатній рівень інформаційної культури та медіа-грамотності у суспільстві для протидії маніпулятивним та інформаційним впливам [24].

Свого часу у Доктрині інформаційної безпеки України було зазначено, що елементом конституційного права громадян на інформацію є надання рівних можливостей доступу кожному громадянину до інформаційних ресурсів мережі Інтернет. Пріоритетами державної політики в інформаційній сфері Доктрина, серед інших, визначала законодавче врегулювання механізму виявлення, фіксації, блокування та видалення з інформаційного простору держави, зокрема з українського сегмента мережі Інтернет, інформації, яка загрожує життю, здоров'ю громадян України, пропагує війну, національну та релігійну ворожнечу, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення територіальної цілісності України, загрожує державному суверенітету, пропагує комуністичний та/або націонал-соціалістичний (нацистський) тоталітаризм.

літарні режими та їхню символіку. Цими положеннями було закладено можливі загрози та основи чинного на сьогодні законодавства у цій сфері.

Стаття 34 Конституції України встановлює, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Разом з тим, здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя. Закон України «Про інформацію», закріплюючи право на інформацію, його гарантії та охорону, також передбачає можливість обмеження доступу до інформації [25].

Протягом останніх років загрози порушення інтересів людини, держави та людства взагалі в кіберпросторі перетворилися з потенційних і гіпотетичних на цілком реальні. Тому боротьба з їх поширенням стала пріоритетом на національному рівні для урядів та міжнародної спільноти. Слід відзначити, що з початком війни в Україні виник неофіційний громадський рух кібернетичного опору ворогу, відомий як "Кібер Армія", який активно діє. Звичайні люди разом з IT-фахівцями завдають нищівного удару, атакуючи ворога в кіберпросторі, наносячи йому збитки і руйнуючи його плани [22].

Умови воєнного стану належать до конкретних загроз безпеці персональних даних. Ці загрози мають багатогранний характер і системно впливають на національну безпеку та безпеку персональних даних фізичних осіб. При класифікації загроз за суб'єктами, персональні дані яких перебувають під загрозою в умовах воєнного стану, слід звернути особливу увагу на найбільш вразливі особи. Серед цивільних це неповнолітні, а серед військовослужбовців – військовополонені. Специфіка обох груп суб'єктів полягає в тому, що їх представники не можуть самостійно приймати рішення щодо розпорядження власними персональними даними. Очевидно, що вони особливо вразливі до маніпуляцій і залякування. Щодо видів протиправних дій в Інтернеті та території, з якої виходять загрози, то досвід війни в Україні показує, що віртуальний простір активно використовується як для завдання шкоди обороноздатності країни, так і для вчинення корисливих кіберзлочинів проти особи [4].

Війна в державі завжди призводить до регресу, економічної депресії та занепаду суспільства, аспекти які мали важливе значення ще до початку конфлікту. Війна також є одним із найпотужніших факторів, що створюють передумови для активізації нелегальних схем здобуття, аналізу, обробки та передачі даних. Під час війни важливо бути обачними та не довіряти свої дані неперевіреному джерелам, оскільки передача конфіденційної інформації може стати фатальною помилкою. Соціальні мережі, як і будь-яка інша платформа, можуть бути використані для збору та обробки інформації, тому важливо

усвідомлювати ризики та бути обережними при взаємодії з ними. Наприклад, сканування QR-кодів або перехід за неперевереними посиланнями може стати причиною отримання доступу до особистих даних, які зберігаються на вашому пристрої.

Висновки. Українська дійсність підтверджує той факт, що громадяни часто ігнорують проблеми, пов'язані зі захистом їх персональних даних, частково через недостатнє розуміння законодавчих стандартів та вимог у цій області. Тому підвищення рівня обізнаності громадськості щодо правових принципів захисту персональних даних в Україні є одним із пріоритетних напрямків подальшого розвитку цієї системи. Інформація, будучи ресурсом сучасного суспільства, визнається його рушійною силою і важливою умовою консолідації. Проте в умовах війни вона може становити загрозу життю та здоров'ю, спричиняти злочини та бути загрозою національній безпеці, а тому може підлягати обмеженню в силу вимог законів. Збір та поширення інформації під час війни може також спричинити проблеми витоку державної таємниці та службової інформації, несанкціонованого розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації, а також проведення спеціальних інформаційних операцій. Все це чинить деструктивний інформаційний вплив на суспільство і вимагає застосування механізмів захисту інформації.

Література:

1. Pravdiuk A.L Information security of Ukraine: information influence and information wars. *European Political and Law Discourse*. 2023. Vol. 10, Issue 1. P. 111 – 121. DOI: 10.46340/eppd.2023.10.1.6
2. Русакевич, А. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану у аспекті забезпечення інформаційних прав громадян. *Держава та регіони*. Серія: Право, 2023 р., № 2 (80) С.177-180 DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.2.31>
3. Гуржій, Т., Петрицький, А. Правовий захист персональних даних : монографія.. Київ : Київ. нац. торг.-екон.ун-т, 2019. 216 с.
4. Veselovska, N. Krushynskyi, S. Kravchuk, O. Punda, O. Piskun, I. Combating cybercrime and criminal legal measures under the condition of state of martial. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2023.12(2, special XXXI), 233-236.
5. Бойко, О. Збір персональних даних та інформаційна безпека: адміністративно-правовий аспект. *Європейські перспективи*. 2021. № 2. С.56-62. DOI 10.32782/EP.2021.2.10
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) (1950). Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ, Протокол від 04.11.1950. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення 10.04.2024)
7. Case of Ahorugeze v. Sweden The European Court of Human Rights. Application №. 37075/09. Case "Leander v. Sweden". Available at: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-107183> (дата звернення 10.04.2024)
8. Явор, О., Піддубна, В., Рубан, О. Правові проблеми захисту персональних даних неповнолітніх осіб відповідно до вимог вітчизняного законодавства та вимог GDPR. *Journal «Science Rise: Juridical Science»* 2023. № 3(25) С.23-34

9. Lykhova, S., Servatiuk, L., Shamsutdinov, O., Sysoieva, V., & Hurina, D. (2022). International and national standards on societal information security. *Revista Científica General José María Córdova*, 20. (38), 247-264. <https://dx.doi.org/10.21830/19006586.898>
10. Kniazieva, T. V., Shevchenko, A. V., Shevchenko, A. V., Yaroshenko, O. M., Inshyn, M. I., & Yakovlyev, O. A. (2021). Current trends in the formation and development of insurance marketing in Ukraine. *Risk Management and Insurance Review*, 24(3), 279-292. DOI: 10.1111/rmir.12185
11. Основи інформаційного права України : навч. посібник / В. С. Цимбалюк, В. Д. Гавловський, В. В. Грищенко та ін. К.: Знання, 2014. 274 с.
12. Марущак, А. Дослідження проблем інформаційної безпеки у юридичній науці. *Правова інформатика*, 2010. № 3(27) С.17-21
13. Kromhout, W. W. 2009, Oct. 15. UCLA, birthplace of the Internet, celebrates 40th anniversary of network's creation. UCLA Newsroom. URL: <http://newsroom.ucla.edu/releases/birthplace-of-the-internet-celebrates-111333>. (дата звернення 10.04.2024)
14. Правове регулювання інформаційної діяльності : навч. посібник / В. Ю. Жарких, О. С. Білоусов, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. М. Чістякова, Б. Г. Шевченко, С. Х. Яворський. К. : Каравела, 2015. 232 с.
15. Захист персональних даних під час війни. URL: <https://umdppl.info/wp-content/uploads/2023/11/ZPD-v-umovah-vijny.pdf> (дата звернення 10.04.2024)
16. Конституція України: 28.06.1996 року, документ 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (дата звернення: 10.04.2024).
17. Худолей, Я., Загребельна, Н. Захист персональних даних у період дії в Україні правового режиму воєнного стану: загально-теоретичні аспекти. *Legal Bulletin*. 2023 № 2(8) С.75-82 DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2023-08-75-82>
18. Charter of Fundamental Rights of the European Union. Official Journal of the European Union, C326, 391-407. Retrieved from <https://acortar.link/jAkrP9> (дата звернення 10.04.2024)
19. Eskens, S. (2020). The personal information sphere: An integral approach to privacy and related information and communication rights. *The Journal of the Association for Information Science and Technology*, 71, 1116-1128. <https://doi.org/10.1002/asi.24354> (дата звернення 10.04.2024)
20. Бліхар М. Правові засади захисту персональних даних в інтернеті. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2023 № 62 С.20-24 DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2023.62.4>
21. Попович, Т. Право особи на захист персональних даних в інтернеті: теоретико-правові аспекти. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»* 2021 № 2. С.51-54
22. Інжа, М., Пахомова, Т., Липач, О., Якубовський, О. і Ахламов, А. (2023) Моделювання забезпечення кібербезпеки соціально-економічної системи в умовах воєнного стану. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 3(50), с. 224–233. doi: 10.55643/fcattrp.3.50.2023.4075.
23. Баран О. Захист інформації у контексті інформаційної безпеки. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С.150-155 DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.27>
24. Федченко, О. Аналіз факторів та сучасних загроз інформаційній безпеці держави у контексті забезпечення національної безпеки України. *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security"*, 2022.Vol. 12, №. 3, С.128-134 DOI: 10.33445/sds.2022.12.3.11
25. Кметик-Подубінська, Х. Доступ до інформації в умовах війни. *Право і суспільство*. 2023.№ 3 С. 28-33 DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.4>

References:

1. Pravdiuk, A.(2023) Information security of Ukraine: information influence and information wars. *European Political and Law Discourse*. Vol. 10, Issue 1. P. 111 – 121. DOI: 10.46340/eppd.2023.10.1.6 [in Ukrainian].
2. Rusakevych, A. (2023) Informatsiina bezpeka v umovakh voiennoho stanu u aspekti zabezpechennia informatsiinykh prav hromadian. [Information security in the conditions of martial law in the aspect of ensuring the information rights of citizens] *Derzhava ta rehiony. Serii: Pravo-State and regions. Series: Law*, № 2 (80) S. 177-180 DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.2.31> [in Ukrainian].
3. Hurzhii, T., Petrytskyi, A. (2019) Pravovyi zakhyst personalnykh danykh [Legal protection of personal data] *monohrafiia- monograph*. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon.un-t, 216 s.
4. Veselovska, N. Krushynskiy, S. Kravchuk, O., Punda, O, Piskun, I. (2023) Combating cybercrime and criminal legal measures under the condition of state of martial. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*.12(2, special XXXI), 233-236.
5. Boiko, O. (2021) Zbir personalnykh danykh ta informatsiina bezpeka: administratyvno-pravovyi aspekt. [Collection of personal data and information security: administrative and legal aspect] *Yevropeiski perspektyvy-European perspectives*. № 2. S.56-62. DOI 10.32782/EP.2021.2.10
6. Yevropeiska konventsiiia pro zakhyst prav liudyny ta osnovopolozhnykh svobod: Konventsiiia vid 04.11.1950 r. № 995_004. Data onovlennia 02.10.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (access date: 10.04.2024). [in Ukrainian].
7. Case of Ahorugeze v. Sweden The European Court of Human Rights. Application №. 37075/09. Case "Leander v. Swe-den". Available at: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-107183> (access date: 10.04.2024).
8. Yavor, O., Piddubna, V., Ruban, O. (2023) Pravovi problemy zakhystu personalnykh danykh nepovnolitnykh osib vidpovidno do vymoh vitchyznianoho zakonodavstva ta vymoh GDPR. [Legal issues of protection of personal data of minors in accordance with domestic legislation and GDPR requirements]. *Journal «Science Rise-Juridical Science» Journal «Science Rise:Juridical Science № 3(25) S.23-34* [in Ukrainian].
9. Lykhova, S., Servatiuk, L., Shamsutdinov, O., Sysoieva, V., & Hurina, D. (2022). International and national standards on societal information security. *Revista Científica General José María Córdova*, 20. (38), 247-264. <https://dx.doi.org/10.21830/19006586.898> [in English].
10. Kniazieva, T. V., Shevchenko, A. V., Shevchenko, A. V., Yaroshenko, O. M., Inshyn, M. I., & Yakovlyev, O. A. (2021). Current trends in the formation and development of insurance marketing in Ukraine. *Risk Management and Insurance Review*, 24(3), 279-292. DOI: 10.1111/rmir.12185 [in English].
11. Tsymbaliuk, V. Havlovskiy, V. Hryshchenko, V (2014) Osnovy informatsiinoho prava Ukrainy [Fundamentals of information law of Ukraine] *navch. posibnyk- training. manual*. K.: Znannia, 274 s. [in Ukrainian].
12. Marushchak, A.(2010) Doslidzhennia problem informatsiinoi bezpeky u yurydychnii nauksi.[Study of information security problems in legal science.] *Pravova informatyka - Legal informatics*, № 3(27) S.17-21[in Ukrainian].
13. Kromhout, W. W. (2009), Oct. 15. UCLA, birthplace of the Internet, celebrates 40th anniversary of network's creation. *UCLA Newsroom*. URL: <http://newsroom.ucla.edu/releases/birthplace-of-the-internet-celebrates-111333>. (access date: 10.04.2024). [in English].
14. Zharkyykh, V., Bilousov, O., Kryvdina, I Tatak, D., Chistiakova, I., Shevchenko, B., Iavorskyi, S (2015) Pravove rehuliuвання informatsiinoi diialnosti [Legal regulation of information activity.] *navch. posibnyk- education. special* . K. : Karavela, 232 s. [in Ukrainian].
15. Zakhyst personalnykh danykh pid chas viiny.[Protection of personal data during wartime.] URL: <https://umdppl.info/wp-content/uploads/2023/11/ZPD-v-umovah-vijny.pdf> (access date: 10.04.2024). [in Ukrainian].

16. Konstytutsiia Ukrainy : Pryiniata Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy 28 chervnia 1996 r [Constitution of Ukraine : Adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (access date: 10.04.2024). [in Ukrainian].
17. Khudoliei, Ya., Zahrebelna, N. (2023) Zakhyst personalnykh dannykh u period dii v Ukraini pravovoho rezhymu voennoho stanu: zahalno-teoretychni aspekty.[Protection of personal data during the period of martial law legal regime in Ukraine: general theoretical aspects] *Legal Bulletin- Legal Bulletin.* № 2(8) S.75-82 DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2023-08-75-82> [in Ukrainian].
18. Charter of Fundamental Rights of the European Union. Official Journal of the European Union, C326, 391-407. Retrieved from <https://acortar.link/jAkrP9> (access date: 10.04.2024). [in English].
19. Eskens, S. (2020). The personal information sphere: An integral approach to privacy and related information and communication rights. *The Journal of the Association for Information Science and Technology*, 71, 1116-1128. <https://doi.org/10.1002/asi.24354> [in English].
20. Blikhar M.(2023) Pravovi zasady zakhystu personalnykh danykh v interneti.[Legal principles of personal data protection on the Internet.] *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia - Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Jurisprudence* № 62 S.20-24 DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2023.62.4> [in Ukrainian].
21. Popovych, T. (2021) Pravo osoby na zakhyst personalnykh danykh v interneti: teoretyko-pravovi aspekty.[The right of a person to protect personal data on the Internet: theoretical and legal aspects] *Elektronne naukove vydannia «Analychno-porivnialne pravoznavstvo»- Electronic scientific publication "Analytical and comparative jurisprudence"* № 2. S.51-54 [in Ukrainian].
22. Inzha, M., Pakhomova, T., Lypach, O., Yakubovskyi, O. & Akhlamov, A. (2023) Modeliuvannia zabezpechennia kiberbezpeky sotsialno-ekonomichnoi systemy v umovakh voennoho stanu.[Modeling the provision of cyber security of the socio-economic system in the conditions of martial law] *Financial and credit activity problems of theory and practice -Financial and credit activity problems of theory and practice*, 3(50), s. 224–233. doi: 10.55643/fcaptp.3.50.2023.4075. [in Ukrainian].
23. Baran O. (2023) Zakhyst informatsii u konteksti informatsiinoi bezpeky.[Information protection in the context of information security] *Analychno-porivnialne pravoznavstvo- Analytical and comparative jurisprudence.* № 3. S.150-155 DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.27> [in Ukrainian].
24. Fedchenko, O. (2022) Analiz faktoriv ta suchasnykh zahroz informatsiinii bezpetsi derzhavy u konteksti zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Analysis of factors and modern threats to the information security of the state in the context of ensuring the national security of Ukraine]. *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security" - Journal of Scientific Papers "Social Development and Security"*, Vol. 12, №. 3, S.128-134 DOI: 10.33445/sds.2022.12.3.11 [in Ukrainian].
25. Kmetyk-Podubinska, Kh.(2023) Dostup do informatsii v umovakh viiny.[Access to information in wartime conditions] *Pravo i suspilstvo-. Law and society.* № 3 S. 28-33 DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.4> [in Ukrainian].